

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum circumstantia agrauans possit facere de ueniali peccato mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

QVAEST. LXXXVII.

ARTIC. V.

ar.3. huius q. pra ostensum est, secundum duos modos dispositio-
nem, quo peccatum ueniale disponit ad mortale.*

AD PRIMVM ergo dicendum, q[uod] Augustin. loquitur in illo sensu, quod multa peccata uenialia dispositive causant mortale.

A D S E C U N D U M dicendum, quod ille idem motus sensualitatis, qui præcessit consensum rationis, nunquam fit peccatum mortale, sed ipse actus rationis consentientis.

AD TERTIVM dicendum, quod morbus corpora
lis non est actus, sed dispositio quadam permanens,
unde eadem manens potest mutari: sed peccatum tie-
nale est actus transiens, qui refutum non potest, & q-
tum ad hoc non est simile.

AD QVARTVM Dicendum, q̄ dispositio quā sit habitus, est sicut imperfectum in eadem specie, sicut imperfecta scientia, dum perficitur, sit habitus: sed nō niale peccatum est dispositio alterius generis, sicut accidens ad formam substantialem, in quam nūnquam mutatur.

ARTICVLVS V.

**¶ Super questionis 33.
articulum quintum.**

*Vtrum circumstantia possit facere de
ueniali mortale.*

N. articulo quinto eiusdem octuage
fimeoqueātae questionis dubius uen occurrīt
qua pacto dictum est, quod de ueniali
ex genere fit mortalitate ex parte agentis dum
constitutur in eo fit nisi & nunc dicitur,
quod circumstantia non facit de ueniali
mentale nisi mutan-

*litera h. circ
ea finem.*

N articulo quinto eiusdem octuage
simoque causa quæfuo-
nis dubium occurrit
quod pacto dictum
est, quod de ueniali
ex genere fit mortale
ex parte agentis dum
constitutur in eo fi-
nis & nunc dicirur,
quod circumstantia
non facit de ueniali
mortale, nisi mutan-
do speciem. Manen-
te namque obiecto
peccati ueniali fo-
lio, impossibile est et
se mutationem spe-
ciei, quia omnis mu-
tatio specifica est ex
obiectua aliqua dif-
ferentia. Constat at-
tem quod in proposi-
to sic est, nam cum
quis intantum dele-
ctatur in uerbis iö-
cosis, quod finem in
eis constituit, manet
idem obiectum, &
non apponitur alii-
qua differentia obie-
cta, ut patet ex hoc
quod in illam sola
specie peccati repro-
nitur. Non enim
facile est fingere, ad
quam diiam speciem in
reducitur. Non igitur
oporet quouis de ueniali genera-

de humanae generis
fit mortale , mutari
speciem.
T Ad eidemtiam hu-
ius scientium est ,
quod sicut in specie
libilibus principia
& conclusiones ha-
bent duas rationes
formales , alteram
secundum res signifi-
catis , alteram se-
cundum quod sunt
cognoscibilia , paret
namque dilecta ra-

AD QUINTVM sic procedit. Vi-
detur, quod circūstantia pos-
fit de ueniali peccato facere mor-
tale. Dicit enim † Augustinus in
sermone de purgatorio , quod si
diu teneatur iracundia, & ebrietas
si assidua sit, transiunt in numerū
pēccatorum mortaliū, sed ira & ebrie-
tas nō sunt ex suo genere peccata
mortalia, sed uenialia, alioquin sē
per essent mortalia. ergo circumstā-
tia facit pēccatum ueniale ēē mortale.
T2 Prat. † Magister dicit. 24. dist.
2.lib.fent.¶ delectatio si sit moro-
sa, est peccatum mortale: si aut̄ nō
sit morosa, est peccatum ueniale:
sed morofitas est quedam circum-
stā; ergo circumstantia facit de pec-
caro ueniali mortale.

¶ 3 Preg. Plus differunt malum & bonum, quam ueniale peccatum & mortale, quorum utrumque est in genere mali: sed circumstantia facit de actu bono malū, sicut patet cu[m] quis dat eleemosynam pp inanem gloriā. ergo multo magis pōt facere de pētō ueniali mortale.

SED CONTRA est, quod cū cir-
cunstantia sit accidens, quantitas
eius non pōt excedere quantitatē
ipsius actus, quam hēt ex suo gene-
re, semper r.n. subiectū peminet
accidenti. Si igitur actus ex suo
genere sit peccatum ueniale, nō po-
terit p̄ circūstantiā fieri peccatum
mortale, cū peccatum mortale in in-
finitum quodammodo excedat q̄-
titatē uenialis, ut ex * dictis patet.

Ficam actus moralis, & tunc amittit rationem circumstantia, & constituit speciem moralis ad. Hoc autem contingit in peccatis, quādo cū circumstantia addit deformitatem alterius generis, sicut cum alius accedit ad non suam, est ad deformitatem deformitate opposita castitatis, sed si accedit ad nō suam quā est alterius uxoris, additur deformitas opposita iustitiae, contra quam est ut alius usurpet rē alienam, & secundum hoc huiusmodi circumstantia constituit nouam speciem peccati, quā dicitur adulterium. Impossibile est autem quod circumstantia de peccato ueniali faciat mortale, nisi affecteret deformitatem alterius generis. *Dictum est enim quod peccatum ueniale habet deformitatem per hoc, quod importat deordinationem circa ea quā sunt ad finē, peccatum autem mortale habet deformitatem per hoc, quod importat deordinationem reipētū ultimi finis. Vnde manifestum est, quod circumstantia non potest de ueniali peccato facere mortale manens circumstantia, sed folum tunc, quando transfert in aliam speciem, & sit quodammodo differentia specifica moralis actus.

I AD PRIMVM ergo dicendum, quod diurnitas non est circunstantia trahens in aliam speciem, similiter nec frequenter, uel assiduitas, nisi forte per accidens ex aliquo superuenienti. Non enim aliqd acquirit nouam speciem ex hoc, quod multiplicatur, uel proletatur, nisi forte in actu protelato, uel multiplicato, superueniat aliquid, quod variet speciem, puta, inobedientia, uel contemptus, uel aliquid huiusmodi. Dicendum est ergo, quod cum iras sit motus animi ad nocendum proximo, si sit tale nocumentum, in quod tendit motus iræ, quod ex genere suo sit peccatum mortale, sicut homicidium, uel furtū, talis ira ex genere suo est peccatum mortale: sed quod sit peccatum ueniale, habet ex imperfectione actus, in quantum est motus subitus sensualitatis. Si uero sit diurna, reddit naturam sui generis per consensum rationis. Si uero nocumentum, in quod tendit motus iræ, esset ueniale ex genere suo, puta, cum aliquis in hoc irascitur contra aliquem, qd uult ei dicere aliquod nerbum leue, & iocosum, qd modicum ipsum contristet, non erit ira peccati cuncti; si diurna, nisi forte per accidens scandalum orietur, uel prop

& sic contingit appetibile propter se transfire in appetibile proper aliud, & conseruo, ut patet in perueris appetitibus utensibus frumentis, & frumentibus utendis. Et sic contingit unum appetibile transfire in specie alterius appetibilis, non secundum mutationem rei sed secundum mutationem rationis appetibilis in ostendit appetibile, & sic est in proposito. De cibarum uero dicendum est.

De ebrietate uero dicendum est, quod secundum suam rationem haber, quod sit peccatum mortale. Quod enim homo absque necessitate reddit se impotenter ad utendum ratione, per quam homo in Deum ordinatur, & multa peccata occurrunt uirat, ex sola uoluptate uini, expresse contrariatur uirtuti: sed quod sit peccatum ueniale, contingit propter ignorantiam quandam, uel infirmitatem, pura, cum homo nescit virtutem vini, aut propriam debilitatem, unde non putat se inebrari, tunc enim non imputatur ei ebrietas ad peccatum, sed soli superabundantia potus. Sed quā do frequenter inebratur, non potest per hanc ignorantiam excusari, quin uideatur voluntas eius eligere magis pati ebrietatem, q̄ ablinetur a uino superfluo, unde reddit peccatum ad suam naturā.

A D S E C V N D V M Dicendum, quod delectatio morosa non diciatur esse peccatum mortale, nisi in his quæ ex suo genere sunt peccata mortalia, in quibus si delectatio non morosa sit: peccatum ueniale est ex imperfectione actus, sicut & de ira^d dictum est. dicitur enim ira diuturna, & delectatio morosa propter approbationem rationis deliberantis.

AD TERTIVM Dicendum, q
circumstantia non facit de bono
actu malum, nisi cōstituens spēm
peccati, ut supra etiam habitū est.

ARTICVLVS VI.

Vtrum peccatum mortale possit fieri ueniale.

¶ Super questionis
octagesimaoctauæ
articulum sex-
tum.

In articulo sexto cuiusdam octuage-
simae octauae qua-
tionis dubium o-
currit circa ultima
item quod aliquis committens id
quod est ex genere suo peccatum
mortale, diligat creaturam a fratre Deum
puta, si alius nesciens fornicationem
simplicem esse peccatum mortale,

A verba corporis articuli, scilicet, quod per subtractionem deliberationis solutur species actus moralis. Si enim hoc est uerum, lequitur, quod inde liberatus motus infidelitatis, adulterii, furti, & huicmodi, non sint eiusdem speciei cum ipsius peccatis perfectis cuius oppositum dictum est, & conitat esse uer: quia ad obiectum

& contrariam diuino amori, forni-
cetur, ita tamen quod propter diui-
num amorem paratus esset forni-
cationem prætermittere, si sciret
fornicando, se contra diuinum a-
morem agere. ergo peccabit uenia
liter, & sic peccatum mortale po-
test veniale fieri.

idem tendunt, ut
indeliberati motus
prædicti sunt eiusde
speciei cū perfectis,
ergo nō soluitur spe-
cies moralium actuum
ex subractione deli-
beratiois, ut in litera
nunc dicunt.

¶ Ad hoc dicitur, q
uia, iuxta quae

¶ 3 Præt. Sicut dictum est, plus differt bonum a malo, quam veniale a mortali: sed actus qui est de se malus, potest fieri bonus, sicut homicidium potest fieri actus iustitiae, sicut patet in iudice qui occidit latronem. ergo multo magis peccatum mortale potest fieri veniale.

SED CONTRA est, quod aeternū nunquam potest fieri temporale: sed peccatum mortale meretur penam aeternam, peccatum autem veniale temporalem penam. ergo peccatum mortale nunquam potest fieri veniale.

R E S P O N S U M. Dicendum, quod ueniale & mortale differunt sicut perfectum & imperfectum in genere peccati, ut dictum est. Imperfectum autem per aliquam additionem potest ad perfectionem venire: unde & ueniale per hoc quod additur ei deformitas pertinet ad genus peccati mortalium, efficit mortalitatem: sicut cum aliquis dicit uerbum otiosum, ut fornicietur. Sed id quod est perfectum, non potest fieri imperfectum per additionem. & ideo peccatum mortale non fit ueniale per hoc, quod additur ei aliqua deformitas pertinens ad genus peccati uenialis. Non enim diminuitur peccatum eius qui fornicatur, ut dicat uerbū otiosum, sed magis aggrauatur propter deformitatem adiunctam. Potest tamē id quod est ex genere mortale, ex ueniale propter imperfectionem actus, quia non perfecte pertinet ad rationem actus moralis, cum non sit deliberatus, sed subitus, ut ex dictis patet: & hoc fit per subtractionem quandam, scilicet deliberationis & cuiusdam rationis, & non delibera-

*& rationis. & quia a rōne delibe-
ata habet speciem moralis actus , inde est quod per
alem subtractionem soluitur species.*

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ ueniale differt a morali, sicut imperfectū a pfectō, ut puer a uiro: sit autem ex puerō uir, sed non conuertitur. unde ratio nō cogit.

AD SECUNDUM dicendum, si sit talis ignorantia, peccatum omnino excusat, sicut est furiosi, uel amens, tunc ex tali ignorantia fornicationem committens nec uenialiter, nec mortaliter peccat. Si uero sit ignorantia non inuincibilis, tunc ignorantia ip[s]e peccatum, & continet in se defectum diuini amoris,

ar.peg.ar.3

art. 2. huius
quæ sit.